

Paavalin Ensimmäinen kirje korinttilaisille 18

Tukka- ja päähinekoodi

1.Kor.11:2-16

Tervetuloa kuuntelemaan Alusta alkaen -ohjelmaa. Käsittelemme Paavalin Ensimmäistä korinttilaiskirjettä, tällä kerralla sen yhdenentoista luvun jakeesta 2 alkaen.

Edellä Paavali on käsitellyt paria konkreettista tilannetta siitä, miten kristityn tuli arkielämässään toimia. Ne liittyivät epäjumalille uhrattuun lihaan. Paavalin mielestä epäjumalien temppeleissä ei pitänyt ruokailla, koska sellainen liittyi pahojen henkien palvelemiseen. Toisaalta kuitenkin ei pitänyt ruveta toreilla myytävästä lihasta kyselemään, oliko se uhrilihaa vaiko ei. Vastaavasti vieraskutsuilla sai syödä kaikkea mitä tarjottiin, rupeamatta kyselemään tarjotun lihan alkuperää.

Seuraavaksi Paavali otti esille erään toisen Korintin seurakunnan arkielämään liittyvän kysymyksen, tukkamuodin ja hatun käytön jumalanpalveluksissa. Siitäkin Paavalilta korinttilaiset olivat luultavasti kysyneet.

Opetus tukkamuodista ja päähineistä

Meidän aikamme ihmiselle on vaikea ymmärtää, että mitä Paavali tässä ajaa takaa.

Kiitän teitä siitä, että aina muistatte ja noudatatte niitä opetuksia, jotka olen välittänyt teille. Teidän tulee kuitenkin tietää, että jokaisen miehen pää on Kristus, naisen pää on mies ja Kristuksen pää on Jumala. Jos miehellä on päähine päässään, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä. Sen sijaan jos nainen on avopäin, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä, sillä sehän on samaa kuin hän olisi antanut ajaa hiuksensa pois. Ellei nainen peitä päätään, hän voi yhtä hyvin leikkauttaa hiuksensa. Mutta jos kerran hiusten leikkaaminen tai pois ajaminen on naiselle häpeällistä, hänen tulee peittää päänsä

Miehen ei pidä peittää päätään, koska hän on Jumalan kuva ja heijastaa hänen kunniaansa. Nainen taas heijastaa miehen kunniaa. Miestä ei ole luotu naisesta vaan nainen miehestä, eikä miestä luotu naisen takia vaan nainen miehen takia. Naisen tulee siis pitää päässään arvonsa merkkiä enkeleiden takia. Herran edessä ei kuitenkaan ole naista ilman miestä eikä miestä ilman naista, sillä niin kuin nainen on luotu miehestä, myös mies on syntynyt naisesta. Mutta kaikki on saanut alkunsa Jumalasta.

Päätelkää itse, onko naisen sopivaa rukoilla Jumalaa avopäin. Opettaahan jo luontokin teille, että pitkä tukka on miehelle häpeäksi mutta naiselle kunniaksi. Pitkät hiukset on annettu naiselle hunnuksi. Jos joku kuitenkin väittää vastaan,

niin sanon hänelle, ettei meillä ole sellaista tapaa eikä yleensääkään Jumalan seurakunnilla (1. Kor. 11:2-16).

Naisten piti siis Paavalin mukaan rukoilla ja olla jumalanpalveluksissa pää peitettynä, mutta miesten avopäin. Tätähän ei nykyisin noudateta ollenkaan tarkasti. Monet naiset tulevat kirkkoon avopäin. Toisaalta miesten on hyvin sopimatonta pitää hattua päässä kirkossa; paitsi ortodoksisessa kirkossa korkeilla piispoilla on jos minkälaisia kruunuja päässään jumalanpalveluksissa. Miten se muuten on lännen kirkoissa? Onko paavilla mitra ja piispoilla hiipat kirkon sisällä?

Hiusmuodista keskusteltiin filosofikouluissa

Paavalin ohjeen tai määräyksen ymmärtämiseksi on tarpeen tietää, että naisten ja miesten hiusmuoti oli asia, josta antiikissa keskusteltiin ahkerasti, esimerkiksi eri filosofikouluissa. Näissä keskusteluissa eräänä tarkoituksena oli sanoa, että miesten tuli näyttää hius- ja partatyylyiltään miehiltä ja naisten naisilta. Miehille liiallinen tukalla koreilu oli sopimatonta. Siitä tuli epäilyttävä mielikuva homoudesta, jota monet filosofit paheksuivat, vaikka se yhteiskunnassa oli sinänsä ok.

Luultavasti on niin, että tässä Paavalin ohjeessa on kyse osittain samasta asiasta: Miesten tuli näyttää miehiltä ja naisten naisilta, myös tukkansa osalta. Rinnastaahan hän tuossa lopussa avopäin tai pää peitettynä rukoilemisen siihen, että onko ihmisellä pitkä vaiko lyhyt tukka. Tuohon aikaan pitkä tukka kuului kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa enempi naisille ja pitkä miehille: ”Opettaahan jo luontokin teille, että pitkä tukka on miehelle häpeäksi mutta naiselle kunniaksi. Pitkät hiukset on annettu naiselle hunnuksi.”

Toisaalta kyse on selvästi kulttuurisesta asiasta. Eri kulttuureissa hiusmuotiin on liitetty erilaisia asioita. Tämä lienee pääsääntö kristinuskossakin. Onhan asia ainakin ikoneiden ja Torinon käärinliinan ja yleisen kulttuurihistoriallisen tietämyksen mukaan niin, että Kristuksella Jeesuksella oli pitkä tukka, koska se oli tuon ajan juutalaisuudessa tapana. Ei se ollut hänelle häpeäksi. Myös monet Vt:n profeetat ja kirkkohistorian pyhät miehet on kuvattu pitkätukkaisiksi. Paavalin käsityksiä tukkamuodista ei siis ole otettu Jumalan valtakunnassa kovin todesta. Tähän on rohkaissut ehkä Paavalin omat sanat: ”Päätelkää itse”.

Pään peittämisen säännöt muissa antiikin uskonnoissa

Avopäin tai pää peitettynä rukoilemista koskeva kysymys liittyi myös siihen, että muissakin uskonnoissa kuin kristinuskossa sitä pidettiin tärkeänä. Juutalaisuuden mukaan miesten piti rukoilla pää peitettynä ja naisten avopäin. Tämä sääntöhän on edelleen voimassa. Turistienkin on oltava juutalaisuuden pyhissä paikoissa, kuten synagogissa tai Itkumuurilla pää pienellä lakilla eli kipalle peitettynä, nimittäin miespuolisten. Jos ei omista omaa, sellaiseksi käy vaikka pahvinen läpykkä. (Ei sen kai välttämättä kipa tarvitse olla. Itkumuurilla on itäisen perinteen mukaisia juutalaisia, joilla on päässään valtavat turkislakit).

Samalla tavalla opetettiin kuulemma myös roomalaisessa kulttuurissa: miesten oli palvottava pää peitettynä, mutta naisten avopäin. Kreikkalaisessa kulttuurissa taas asia oli päinvastoin: naisten pään piti pyhissä tilaisuuksissa olla peitetty, mutta miesten ei saanut olla.

Ehkä Paavali halusi tehdä rukoustopoja koskevassa opetuksessaan pesäeroa juutalaisuuteen ja määrätä kreikkalaisessa kulttuuriympäristössä eläville kristityille tapoja, jotka erottivat heidät juutalaisuudesta, mutta olivat tuttuja heidän omaa taustaansa vasten.

Perustelut luomiskertomuksesta

Paavali kuitenkin perustelee määräyksiään Vanhan testamentin luomiskertomuksen tulkinalla. Se on tämän kohdan oudoin osa, sillä Paavalin päättely on hankalasti seurattavaa.

Joka tapauksessa se perustuu jonkinlaiseen hierarkiaan miehen ja naisen välillä:

. . . jokaisen miehen pää on Kristus, naisen pää on mies ja Kristuksen pää on Jumala. Jos miehellä on päähine päässään, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä. Sen sijaan jos nainen on avopäin, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä . . .

Eli jotenkin, jota minä en ymmärrä, Paavalin mielestä miehen rukoileminen pää peitettynä häpäisee hänen päänsä, joka on Kristus. Ainakin voi sanoa, että tässä päättelyssä olennaista on sanan ”pää” käyttäminen kolmessa eri merkityksessä. Toisaalta *pää* eli *kefalee* on miehen pääkoppa. Toisaalta *pää* on miehen päämies eli Herra Jeesus. Ja kolmanneksi sanalla *kefalee* oli kommentaarin mukaan ainakin klassisessa kreikassa metaforinen viittaus ”alkuperään”. Miehen *kefalee* eli *pää* on Kristus, sillä hän on miehen luoja.

Ilmeisesti Paavali ajattelee, että jos mies pitää rukouksen aikana päähinettä päässään, hän sillä ikään kun syrjäyttää ja näin häpäisee oikean herransa ja alkuperänsä, eli Jeesuksen.

Minulle ei ole ollut selvää, mihin tällainen päättely oikein perustuu. Silti olen jotenkin vaistomaisesti seurannut sitä. Minulle ei tulisi mieleenikään mennä kirkkoon pipo päässä, paitsi ehkä eteiseen, jossa otan sen päästä. Menen niinkin pitkälle, että jos vaikka metsäretkellä polvistun yksinani rukoilemaan jonkun kallion huipulle mätästä vasten, niin otan kyllä aina bandennan päästäni.

Paavalin mukaan naisen tapauksessa asia on toisin. Päättely perustuu sille, että Vanhan testamentin mukaan nainen luotiin miehen kylkiluusta. Siksi Paavali ajattelee, että mies on naisen pää. Tässäkin on taustalla sanan pää kaksimerkityksisyys. *Kefalee* voi olla alku tai hallitsija. Joten, koska nainen luotiin miehen kylkiluusta, mies on hänen alkunsa ja samalla ”päänsä” merkityksessä ”päämies”. Ja tästä Paavalin päättelyssä seuraa, että jos nainen rukoilee ilman päähinettä, hän ikään kuin kieltää luomisjärjestyksen ja siihen kuuluvan hierarkian, jonka mukaan naisen tulee olla miehelleen alamainen.

Tässä on kyllä takana selkeää patriarkaalista hierarkiaa, jota ei nykyaikana kannata seurata. Eli siis sitä, että nainen olisi jotenkin periaatteessa miehelle alistettu, sukupuolensa takia, Jumalan tahdosta.

Eikä tätä kristinuskossa seuratakaan, ei ainakaan päähinemuodissa. Katolisessa ja luterilaisessa kirkossa ei erityisen pidetä pahana, jos nainen on kirkossa pää paljaana. Tosin joissain ortodoksikirkoissa tästä pidetään hyvinkin tiukasti kiinni, mutta ei kai lännen kirkoissa niinkään.

Vääränlaista patriarkalisuutta on kyllä edelleen, mutta ei se ainakaan Suomessa näy seurakuntien tukka- tai hattumuodissa.

Perusteita patriarkaalista hierarkiaa vastaan

On huomattava, että Paavali joutuu itsekin itsensä kanssa ristiriitaan tässä asiassa. Hän nimittäin ohjeensa loppupuolella sanoo näin:

Herran edessä ei kuitenkaan ole naista ilman miestä eikä miestä ilman naista, sillä niin kuin nainen on luotu miehestä, myös mies on syntynyt naisesta. Mutta kaikki on saanut alkunsa Jumalasta (1. Kor. 11:11).

Eli uskonnollisesti, Herran edessä, mies ja nainen ovat tasavertaiset. Samaahan Paavali opettaa myös Galatalaiskirjeessä:

Te kaikki olette Jumalan lapsia, kun uskotte Kristukseen Jeesukseen. Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi (Gal. 3:2-28).

Asia on Paavalin opettaman sukupuolten välisen hierarkian kannalta sikälikin hankala, että Vanhassa testamentissa on kaksi luomiskertomusta ihmisen luomisesta. Toisessa, siinä, johon Paavali viittaa, siinä on kerrottu ihmisen luominen niin, että nainen on luotu miehen kylkiluusta.

Näin ihminen antoi nimet kaikille karjaeläimille, kaikille linnuille ja kaikille villieläimille. Mutta ihmiselle ei löytynyt sopivaa kumppania. Silloin Herra Jumala vaivutti ihmisen syvään uneen ja otti hänen nukkuessaan yhden hänen kylkiluustaan ja täytti kohdan lihalla. Herra Jumala teki tästä kylkiluusta naisen ja toi hänet miehen luo. Ja mies sanoi: ”Tämä se on! Tämä on luo minun luustani ja liha minun lihastani. Naiseksi häntä sanottakoon: miehestä hänet on otettu” (1. Moos. 2:20-23).

Tässä pääpaino ei ole hierarkiassa miehen ja naisen välillä, vaan pikemminkin kumppanuudessa.

Toisessa luomiskertomuksessa ihmisen luomista kuvataan näin:

Jumala sanoi: ”Tekkäämme ihminen, tekkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.” Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät (1. Moos. 1:26-27).

Tässä luomiskertomuksessa hierarkkisuudesta ei ole häivääkään. Molemmat, sekä mies että nainen ovat ”Jumalan kuva”.

Joten minusta Paavalin perustelut, jonka mukaan nainen on alistettu miehelle, eivät oikein pidä kutiaan. Siksi on ihan OK, jos nainen rukoilee Jumalaa pää peittämättömänä.

Lopuksi on syytä ottaa esille Paavalin ohjeistuksen viimeinen lause:

Jos joku kuitenkin väittää vastaan, niin sanon hänelle, ettei meillä ole sellaista tapaa eikä yleensääkään Jumalan seurakunnilla (1. Kor. 11:16)

Mihin Paavali tässä viittaa puhuessaan ”sellaisesta tavasta”? Kyse on ehkä siitä, että seurakunnilla ei ole sellaista tapaa, että naisten lyhyt tukka olisi OK. Kommentaarin mukaan todennäköisempää kuitenkin on, että Paavali tarkoittaa, että seurakunnilla ei ole sellaista tapaa, että olisi OK heittäytyä väittämään vastaan.

Tarkkaan ottaen Paavali sanoo, että ei seurakunnilla ei ole sellaista tapaa, että pitäisi olla *philoneikos* eli ”riitaa rakastava”. Tästä tukka- ja päähineasiasta saataisiin ja varmaan tuolloinkin saatiin aikaiseksi lihava riita; sen takia, että argumentteja voidaan keksiä kumpaankin suuntaan. Mutta Paavali on sitä mieltä, että sellainen on kaikkein pahinta. Pitäisi toimia niin, että seurakunta rakentuu.

Joten meidänkään ei pidä tehdä tästä tärkeää teologista kysymystä. Saamme ajatella niin kuin Paavali itse kehottaa: ”Päätelkää itse, onko naisen sopivaa rukoilla Jumalaa avopäin.” Tukka- tai päähinemuodissa on kyse ns. ehdonvallan asiasta, josta on lupa ajatella eri tavoin.

Ei siis ole pelastuskysymys, jos mies ei ota kirkossa pipoa pois. Mutta on se kyllä aika outoa ja paheksuttavaa ja moukkamaista käytöstä, sillä kyse on niin vakiintuneesta tavasta. Samaa ei voi sanoa siitä, että naisen on oltava hattu päässä kirkossa. Se ei ole läheskään yhtä vakiintunut tapa.